

OMAISHOIDON MYÖNTÄMISEN KRITEERIT

Yleistä

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia määrärahojensa puitteissa (Laki omaishoidon tuesta (937/2005, omaishoitolaki).

Omaishoitolain 3 §:n mukaan kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos:

- henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva ja
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuella on tarkoitus mahdollistaa asiakkaan kotona asuminen sitä tukevina perus- ja erityispalveluineen.

Omaishoidon tuen tavoitteena on välttää vanhuksen, vammaisen tai sairaan joutuminen laitoshoidon. Omaishoidon tuen määrä perustuu annettavan hoidon sitovuuteen ja vaativuuteen. Hoitopalkkion määrään vaikuttaa myös muiden annettavien palveluiden määrä. Asiakkaan saamat runsaat henkilökohtaiset, kunnan järjestämät palvelut vähentävät tukea. Hoitopalkkio voidaan sopia myös pienemmäksi, jos hoidon sitovuus ja huolenpidon tarve on vähäistä ja/tai siihen on hoitajan esittämä erityinen syy. Asiakkaan tarvitsema palvelukokonaisuus määritellään hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena. Sopimusta voidaan tarvittaessa tarkistaa.

Omaishoidon tuen palkkiosta ei peritä asiakasmaksua. Muista palveluista peritään hoidettavalta asiakasmaksulain mukaiset ja sosiaali- ja terveystalokunnan vahvistamat asiakasmaksut.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi (3vrk/kk, enintään 36 vrk/vuosi) järjestetyistä palveluista peritään asiakasmaksuna sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 6 b §:ssä määritelty asiakasmaksu (vuonna 2014 11,30 €/vuorokausi).

Omaishoidon tuen harkinnanvaraisesta ympärivuorokautisesta vapaasta peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) mukainen asiakasmaksu.

OMAISHOITAJAN KRITEERIT

Hoitajaksi voidaan ottaa vain hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö, jonka hoidettava hyväksyy hoitajakseen. Hoitajaksi voidaan ottaa täysi-ikäinen henkilö, joka kuntosaa ja terveydentilansa puolesta kykenee huolehtimaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitusta hoidettavan tarpeista.

Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 3 §:n mukaan tuen myöntämisedellytyksenä on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Omaishoidon tuen palkkion, palvelujen sekä tuen määrän ja tason arviointi tulee tapahtua hoidettavan hoidon ja huolenpidon määrän ja sitovuuden sekä hoitajan voimavarojen perusteella. Arvioitaessa tuen myöntämisen edellytyksiä selvitetään omaishoitajan tiedostamat hoitovastuun rajat sekä työn ja hoitajan voimavarojen yhteensovittaminen.

Joissain tapauksissa hoitaja saattaa itsekin olla niin huonokuntoinen, että hoitajan rooli on hänelle kohtuuton. Tällöin riski omaishoitajan uupumiseen ja kykenemättömyyteen vastata hoidettavan tarvitsemasta hoidosta ja huolenpidosta on suuri. Tällaisissa tapauksissa ei ole perusteita omaishoidon tuen myöntämiselle, jolloin omaishoitajan ja hoidettavan hyvinvoinnin turvaaminen toteutetaan järjestämällä heille muulla tavalla riittävä määrä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Päätöstä tehtäessä tehdään kokonaisvaltainen arvio siitä, selviytyykö hoitaja omaishoitoon sisältyvistä tehtävistä. Tarvittaessa pyydetään lääkärin lausunto hoitajan terveydentilasta tai muu asiantuntijalausunto omaishoitajan kyvystä toimia omaishoitajana.

Omaishoitajan vapaiden aikana hoitajan sijaiselta edellytetään täysi-ikäisyyttä.

OMAISHOITOSOPIMUS

Hoitajan kanssa tehdään omaishoitotosopimus, johon liitetään hoidettavaa koskeva hoito- ja palvelusuunnitelma. Tuen maksamisen edellytyksenä on allekirjoitettu sopimus liitteineen.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa sekä hoidettavalle annettavat muut palvelut kirjataan hoitosopimukseen. Hoidettavan hoidon järjestämisestä sovitaan erikseen ja palveluista peritään asiakasmaksulain ja –asetuksen perusteella määräytyvät asiakasmaksut.

Omaishoitotosopimuksen tarkistaminen tai lakkaaminen

Sopimusta tarkistetaan hoidon kestoaa tai sisältöä koskevien muutosten vuoksi tai jos siihen muutoin on aihetta. Sopimus tarkistetaan kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Sopimus päättyy ilman irtisanomisaikaa sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi tai hänet siirretään pitkäaikaiseen hoitoon.

Omaishoidon sopimus voidaan sanoa irti puolin tai toisin. Hoitajan irtisanomisaika on yksi kuukausi ja kunnan irtisanomisaika on kaksi kuukautta. Hoitajan irtisanoessa sopimuksen voidaan käyttää lyhyempääkin irtisanomista hoitajan pyynnöstä, jos se on hoidon kannalta tarkoituksenmukaista.

Määräaikainen sopimus päättyy ilman irtisanomista määräajan kuluttua.

Sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi, jos hoidettavan terveys ja /tai turvallisuus vaarantuu, mikäli sopimusta jatketaan. Hoitajaa ja hoidettavaa kuullaan ennen sopimuksen purkamista. Mikäli tiedetään, että puute ei ole korjattavissa, voidaan sopimus purkaa välittömästi kuulemisen jälkeen.

Omaishoidon tuen maksamisen keskeytykset

Jos omaishoito hoidettavasta johtuvasta terveydellisestä syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kolmen (3) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa. Hoitajasta johtuvasta syystä keskeytyksen ajalta ei makseta hoitopalkkiota, mikäli hoito keskeytyy yli kahden (2) vuorokauden ajaksi kalenterikuukaudessa esim. hoitajan sairastuminen. Omaishoidon tuen maksaminen ei keskeydy ajalta, jolloin hoidettava on ympärivuorokautisessa kuntoutuksessa.

OMAISHOITAJAN VAPAAT

Omaishoidon tuesta kunnan kanssa sopimuksen tehneellä on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyä sosiaali- tai terveystalvetauksia taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää.

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan lakisääteisen vapaan ajaksi. Järjestetystä hoidosta asiakas maksaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun laissa (734/1992) määritellyn asiakasmaksun (vuonna 2015 11,30 €/vuorokausi, enintään 36 vuorokautta/vuosi). Harkinnanvaraisen vapaan osalta peritään asiakasmaksut lautakunnan päätöksen mukaisesti.

Vapaasta ja sen järjestämisestä sovitaan omaishoidon tukea koskevassa sopimuksessa. Vapaa järjestetään säännöllisesti ja suunnitelmallisesti ottaen huomioon hoitajan toivomukset ja kunnan mahdollisuudet järjestää vapaa. Lakisääteisiä vapaapäiviä voidaan kerryttää korkeintaan puolelta vuodelta. Etukäteen vapaapäiviä ei voi käyttää. Harkinnanvaraista vapaata ei pääsääntöisesti voi kerryttää vaan se pidetään kalenterikuukausittain. Jos asiakkaalla on myös harkinnanvaraisia vapaita, lakisääteiset ja harkinnanvaraiset vapaat on pidettävä kalenterikuukauden aikana. Kaikki vapaat on pidettävä kalenterivuoden loppuun mennessä. Mikäli omaishoito keskeytyy tilapäisesti yli viisi vuorokautta kalenterikuukauden aikana, oikeutta vapaaseen ei siltä kalenterikuukaudelta synny.

Jos hoidettava on suunnitellusti ympärivuorokautisessa vuorohoidossa vähintään viikon kuukaudessa, kyseinen hoito korvaa omaishoitajan lakisääteisen vapaan.

Lakisääteisen vapaan myöntäminen

Hoitajalla on lähtökohtaisesti oikeus kolmeen lakisääteiseen vapaapäivään kuukaudessa, mikäli hoidettava ei saa runsaasti muita kunnan järjestämiä palveluita. Oikeus lakisääteiseen vapaaseen säilyy aina siihen saakka, kun hoidettava saa kunnan järjestämiä kodin ulkopuolisia palveluja enintään viisi tuntia/arkipäivä.

Hoidettavan oppivelvollisuuden suorittaminen ei vähennä omaishoitajan vapaa-oikeutta.

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMINEN JA MAKSAMINEN

Omaishoidon tukea myönnetään aikaisintaan hakemuksen jättämistä seuraavan kuukauden alusta hailuotolaisille ja Hailuodossa asuville henkilöille. Tuen hakemiseen ei ole määräaikoja. Hakemukset käsitellään sosiaali- ja terveydenhuollon SAS-työryhmässä. SAS – työryhmään kuuluvat vastaava sairaanhoitaja palvelukoti Saarenkartanosta, sairaanhoitaja kotihoidosta, sosiaalityöntekijä, vastaava lääkäri ja perusturvajohtaja. Vastaava sairaanhoitaja tekee omaishoidon päätöksen vanhusten osalta.

Vammaispalvelussa omaishoidon tuen päätöksen tekee sosiaalityöntekijä. Omaishoitajan tulee antaa tuen maksua varten tarvittavat tiedot sekä tehdä ilmoitus, jos hoito keskeytyy.

Hoidon tarpeen määrittely

Hoidettavan henkilön hoidon ja tuen tarve arvioidaan kotikäynnillä. Apuna voidaan käyttää asiantuntijoidenlausuntoja sekä RAVA-toimintakykymittaria, jonka avulla arvioidaan toimintakykyä sekä avuntarvetta ja Mini Mental-muistitestiä, jonka avulla arvioidaan kognitiivista toimintakykyä.

Lasten arviointimenetelmänä voidaan käyttää alle 16-vuotiaan hoitoisuuden arviointiin soveltuvaa lomaketta, jossa arvioidaan lapsen sairaudesta / vammasta aiheutuva tavanomaisen vanhemmuuden ylittävää erityistä valvonnan ja huolenpidon tarvetta.

OMAISHOIDON TUEN MAKSULUOKAT

Hailuodon kunnassa palkkioiden suuruus perustuu omaishoitolain (Laki omaishoidon tuesta 2.12.2005/937) sekä hoidon tarpeen ja vaativuuden arviointiin yhdessä asiakkaan kanssa. Maksuluokat jaetaan kolmeen luokkaan. Jatkossa omaishoidon maksuissa huomioidaan vuosittaiset indeksikorotukset automaattisesti.

1. Maksuluokka 413,30 € /kk

Asiakas tarvitsee paljon hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvasti apua henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa. Hoidettavilla ei ole yöllistä avuntarvetta tai yöllinen avuntarve on vähäistä. Hoitotyö on sitovaa ja fyysisesti ja/tai psyykkisesti kuormittavaa.

Asioiden hoito ja kodinhoito eivät yksistään ole riittäviä perusteita omaishoidon tuen myöntämiselle. Hoidettava voi olla osan päivästä kodin ulkopuolella esim. päivähoitossa, koulussa tai päivätoiminnassa.

Lapsilla hoidon ja huolenpidon sitovuutta ja hoidon tarvetta verrataan samanikäisten terveiden lasten ja nuorten hoidon, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarpeisiin.

2. Maksuluokka 646,10 € /kk

Asiakas tarvitsee runsaasti hoitoa ja huolenpitoa. Hoidettavuus on lähes samaa tasoa kuin pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa vaativassa hoidossa olevalla. Asiakkaan hoito ja huolenpito edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta ympäri vuorokauden.

Lapsilla hoidon ja huolenpidon sitovuutta ja hoidon tarvetta verrataan samanikäisten terveiden lasten ja nuorten hoidon, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarpeisiin.

Mikäli omaishoitaja hoitaa hoitotyön sitovuudeltaan II maksuluokkaan kuuluvaa asiakasta ja asiakas saa runsaasti kunnan järjestämiä hoito ja avopalveluja, omaishoidon tuki maksetaan I maksuluokan mukaan. Huomioiden kuitenkin hoitoisuuden aste asiakkaan kokonaistilanteen perusteella.

Runsailla kunnan järjestämällä palveluilla tarkoitetaan:

- Asiakas käy säännöllisesti päivätoiminnoissa yli kolme (3) tuntia päivässä 1 – 3 kertaa viikossa ja saa lisäksi kunnan kotiin järjestämää palvelua yli 20 tuntia kuukaudessa tai
- Asiakas saa säännöllisesti kunnan kotiin järjestämää palvelua 30 tuntia tai enemmän kuukaudessa.

Harkinnanvaraiset vapaat eivät laske maksuluokkaa.

3. Maksuluokka 1223,00 € /kk

Omaishoidon tukea voidaan maksaa korotettuna, mikäli omaishoitaja jää työstään palkattomalle vapaalle omaisensa saattohoidon, äkillisen vaikean sairauden tai vammautumisen vuoksi.

Korotettua omaishoidon tukea ei voida maksaa, jos omaishoitaja on eläkkeellä, päivärahalta, opiskelijana tai hän saa muuta säännöllistä tuloa.

Korotettua omaishoidon tukea voidaan maksaa enintään kuuden kuukauden ajan kertapäätöksellä, jonka jälkeen tehdään palvelutarvearvio.